

Viorel Cosma

Suntem loviți sufletește de cumplita veste a despărțirii de cel ce a fost muzicologul Viorel Cosma, veste care a umbrit marea sărbătoare a credincioșilor ortodocși și catolici, Sfânta Maria Mare. Incredibilă plecarea dintre noi a Maestrului care a fost lumina și sufletul, gândul muzicii românești, savantul muzicolog Viorel Cosma. Creator al unei opere științifice cu o valoare fără seamăn, martor al unui secol de existență a artei muzicale românești, Viorel Cosma a reprezentat un model de destin împlinit, ca un falnic stejar al culturii noastre, în plan național și internațional.

În domeniul didacticii, ca profesor de muzicologie, Mentorul a ridicat prima generație profesionistă de muzicologi și critici muzicali români din secolul XX, deținând prima catedră de profil din cadrul Universității Naționale de Muzică din București. A fost Doctor în Muzică al Universității Naționale de Muzică din București, *Doctor Honoris Causa* al Institutelor de Arte din Chișinău, din Iași, Cetățean de Onoare al orașului Timișoara, distins cu Premiul Academiei Romane (1974), premiul internațional al criticii muzicale Artisjus din Budapesta (1984), premiile Uniunii Compozitorilor, cu Ordinele Coroana României, Steaua României, Steaua RSR, Meritul Cultural în grad de Mare Ofițer, membru corespondent al *Pontificia Accademia Tiberina* din Roma, Italia.

Viorel Cosma a pus bazele lexicografiei muzicale moderne în România, realizând, ca autor al celor 12 lexicoane (1965-2017), cea mai amplă exegeză lexicografică națională din lume. Investigația istorică se întinde pe 5 secole (1500-2000), muzicologul descoperind sute de nume de creatori români care au activat în țară și peste hotare.

În plan internațional, a adus contribuții esențiale la legăturile culturilor muzicale europene cu România, descoperind peste 100 de lucrări străine, inspirate din folclorul românesc (consemnate în *Dicționarul interferențelor muzicale*, în cicluri de concerte-experimentale sub genericul *Vocația universală a folclorului românesc*, în comunicări științifice susținute în România, Europa și SUA). În mod special, s-a ocupat cu pasiune de personalitatea lui George Enescu și legăturile acestuia de afecțiune cu Franța și SUA, conferențind la Universitatea Sorbone, *Académie des Beaux Artes* din Paris și *Boston University*. Contribuția sa științifică se remarcă de asemenea prin modul în care a redactat articole lexicografice la *Grove's Dictio-*

nary of Music and Musicians, Die Musik in Geschichte und Gegenwart, Dictionnaire des interprètes de Alain Pâris și la marile enciclopedii din lume.

Vocația de istoric a lui Viorel Cosma se împletește cu cea a experienței literatului, perspective paralele ce jalonează activitatea neobosită de elaborare de-a lungul magistralei muzicologice, inventarul cărților semnate de autor dezvăluind, pentru cine nu știa încă, pasiunea cu care autorul a realizat, ciclic, reevaluările subiectelor de cercetare, împlinite performant, fără odihnă, în timpul muncii desfășurate în numeroasele decenii ale existenței sale. Bibliografia creației semnate de Viorel Cosma impune imaginea unui autentic jurnal de bord al pasiunii documentaristului. Moștenirea pe care o lasă urmașilor este mărturia un act de credință în idealul său, document de identitate românească, cu adevăruri temeinice, din păcate, insuficient știute de către cei mulți. O operă ce îl reprezintă, un dar neprețuit oferit de acest mare savant generațiilor de azi.

Grigore CONSTANTINESCU

La moartea Patriarhului Muzicologiei Românești, maestrul Viorel Cosma

Vestea a căzut ca un trăsnet. Mi-a adus-o Constantin Erbiceanu în dimineața zilei de Adormirea Maicii Domnului, Preasfânta Născătoare de Dumnezeu.

Știam de accidentul stupid urmat de fractura de col femural, știam de operația complicată, de recuperarea laborioasă. Întâmplător, treceam prin aceleași etape de reabilitare tot după o intervenție ortopedică, schimbam impresii cu maestrul după ce mi-a povestit de accident și mi-a dat cu generozitatea-i caracteristică sfaturi utile. Totul părea că merge strună. Până în ziua de 15 august. Avea 94 de ani împliniți.

Numele de „Patriarh al Muzicologiei Românești” i-a fost dăruit de vrednicul de pomenire Patriarh Teoctist, așa cum amintea Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în mesajul de condoleanțe transmis la înmormântare.

Maestrul Viorel Cosma a luminat muzicologia națională printr-o activitate fără precedent, derulată pe multiple și complexe coordonate, în calitate de cercetător, critic muzical, lexicograf, profesor universitar, analist, istoriograf, eseist, mare exeget enescian cu 14 volume

dedicate ilustrului compozitor, din cele peste 100 publicate, expresie a unei puteri de muncă fără pereche. O alăturare de preocupări ce a definit o uriașă personalitate, un savant.

În opera sa monumentală, ca spirit enciclopedic, a conexas muzicologia cu diverse ramuri ale artei, el însuși constituindu-se într-un însemnat și erudit om de cultură. Încrustate în eternitate, scrierile sale impresionează prin bogăția informațiilor, preciziunea analizelor și sublinierea esențialului. Constituie un izvor neprețuit de documentare și studiu pentru generații viitoare.

Cu larghețe și pasiune, consilia, sfătua, îndruma condeierii într-ale criticii la structurarea florilegiilor antologice de articole specifice. Personal, m-am bucurat de asemenea binefaceri.

Multiplu premiat și onorat prin distincții și titluri academice, și-a văzut răsplătite eforturile și realizările, atât în țară cât și în străinătate de către prestigioase instituții de stat și universitare, de înalte foruri. Prin creația sa și înaltele aprecieri primite, a contribuit la consolidarea legăturilor României cu întreaga lume muzicală.

De la nemărginita sa altitudine profesională, trecerea în neființă a dr. dr. HC Viorel Cosma reprezintă o imensă pierdere a culturii române dintotdeauna

Așa cum a remarcat, printre multe altele, maerul Adrian Iorgulescu, președintele Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor, la mitingul de doliu din Marea Aulă a Palatului Cantacuzino, Viorel Cosma este fondatorul Școlii Românești de Lexicografie Muzicală.

În afară de eternizarea memoriei maestrului care, desigur, va urma căii oficiale, cel mai profund omagiu care i se poate aduce este continuarea muncii sale titanice în teritoriul pe care l-a servit. Neprețuita arhivă, „Arhiva Viorel Cosma”, însumând sute de mii de fișe, note, consemnări ș.c.l. trebuie să-și găsească un cercetător muzicolog împătimit, tânăr, care s-o valorifice în continuare, cu dăruirea profesională, de suflet, a marelui său înaintaș.

Costin POPA

Adio, Maestre!

Muzicologul, criticul muzical, istoriograful și profesorul **VIOREL COSMA** a trecut în veșnicie.

La ceasul despărțirii, m-am gândit cum aș putea să-l portretizez pe cel ce mi-a fost dascăl. Și mi-am amintit de vorbele lui George Enescu: *Munca! Lucrez oricând. Sunt în permanentă activitate. Mulțumirea mea cea mai mare, singura mulțumire, este lucrul. Cuvântul pe care mi-l repet zi de zi de când mă știu: îndeplinirea datoriei. Să ne facem cu toții datoria*

și lumea își va recăpăta sensul ei suprem.

Viața muzicologului Viorel Cosma i-a fost definită prin muncă asiduă, cercetare tenace, pasiune, entuziasm, vitalitate rar întâlnită, considerând că datoria sa este aceea de a sluji muzica românească și creatorii săi. Iar ca o profesiune de credință, s-a dedicat cercetării biografiei și creației lui George Enescu încă din tinerețe și până în ultima clipă, dând la iveală importante scrieri devenite repere în bibliografia enesciană. Împreună cu noi, trudituri în muzeul ce poartă numele marelui muzician român, s-a implicat, de-a lungul anilor, în toate activitățile noastre, de la fișarea documentelor, la realizarea expozițiilor și publicarea cărților. Ne-a pus la dispoziție, cu bucuria împărtășirii, multe documente inedite pe care le-a descoperit scormonind neobosit în arhive și colecții, documente prin intermediul cărora l-am cunoscut mai bine pe omul și creatorul George Enescu. Chiar dacă unele informații despre viața privată a compozitorului au stârnit poate amuzament, semne de întrebare, controverse, acestea au dat culoare portretului unui om, cu bune și rele.

Același entuziasm debordant l-a manifestat și față de cei care i-am fost studenți. Ne-a descifrat tainele profesiei, ne-a dăscălit în timpul și după încheierea studiilor, dar mai ales ne-a primit cu multă afecțiune în casa și familia sa. Maestrul și minunata soție Coralia – mama Pupu cum îi spunem noi – ne-au considerat întotdeauna copiii lor de

suflet. Aici eram acasă, cu bunățate pentru suflet și trup și, mai ales, cu iubire fără sfârșit.

La începutul lunii iulie i-am vizitat. Maestrul se simțea mult mai bine, vădit întremat după greaua operație suferită în primăvară. Mama Pupu, deși obosită și trasă la față, era fericită că Viorel poate să se deplaseze din ce în ce mai lesne cu cadrul și are poftă de lucru. Am băut o cafea și am plănuit ce vom realiza în următorii ani, stabilind tematici de expoziții și lucrări despre George Enescu.

Mi-am luat la revedere zicându-i: *Maestre, să vă însănătoșiți, căci avem încă multă treabă.* L-am privit în ochi și parcă mi s-a părut că zăresc un licăr de îndoială. Peste o săptămână m-a sunat și mi-a comunicat, cu glas hotărât, cum a gândit eșalonarea ambițiosului proiect de completare a cronologiei vieții lui George Enescu. Mi s-a luat o piatră de pe inimă și mi-am zis: *Maestrul e în formă.*

Dar... n-a fost așa. Vestea plecării sale intempestive ne-a cutremurat. Patriarhul muzicologiei românești a fost chemat de Dumnezeu spre a se alătura patriarhilor cerești.

Nouă, încă pământeni, nu ne rămâne decât să ne rugăm și să îi cinstim memoria prin continuarea proiectelor sale rămase pe masa de lucru...

Cristina ANDREI

Generalul-maior (rtr.) Viorel Cosma